Wyciąg ze źródła – kopia ze strony Parafii św. Marcina w Pacanowie

Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, t. VII, Warszawa 1886

Zakres wyciągu
s. 806

Oryginał cyfrowy
Internet Archive
https://archive.org/details/slownik-7/page/806/mode/1up

Data pobrania
8 listopada 2026 r.

Warstwa tekstowa pochodzi z automatycznego rozpoznawania pisma i może zawierać błędy. Rozstrzyga obraz strony.

gm. Potworów, par. Bukowno, odl. od Radomia 38 w., ma 7 dm., 19 mk., 83 mr. ziemi dwors. Powstała na obszarze należącym do wsi Kostrzynia.

Pabianowo (ob. *Fabianów*), w pow. pleszewskim, par. w Sośnicy. Leży nad rz. Lutynią i na trakcie z Dobrzycy do Pleszewa; właścicielami byli w r. 1579 Jakub i Stanisław Pabianowscy, a 1618 r. Jan Parzęczewski i Stanisław Pabianowski. *E. Cal.*

Pabierowice, wś i fol., pow. grójecki, gm. Kobylin, par. Jasieniec, odl. 46 w. od Warszawy, 4 w. od Grójca a 2 w. od cukrowni w Czersku. W 1827 r. było tu 14 dm., 102 mk. W księgach sądowych ziemi czerskiej pod 1486 r. wymienioną jest wś Pabirowska Wola, obecnie pod tą nazwą nieistniejąca. Być może iż są to dzisiejsze Pabierowice (ob. Księgi sądowe ziemi czerskiej, wyd. ks. Lubomirskiego, Warszawa 1879). Obecnie fol. P. ma 429 mr.: gr. or. i ogr. mr. 397, łąk mr. 20, nieuż. mr. 12; bud. mur. 6; z drzewa 18, płodozmian 9-polowy. Wś P. os. 19, z gr. mr. 73.

Pablindszen, wś, pow. gołdapski, na Litwie pruskiej, okr. urz. st. cywil. Adlersfelde, st. p. Szittkehmen. Wś leży na granicy królestwa polskiego, miała w 1785 r. 6 dm. W bliskości jezioro na wzniesieniu 260 mt. npm.

Pacajcie, wś, pow. rossieński, par. eżwiłkowska.

Pacanów 1.) wś i os. karcz., pow. częstochowski, gm. Panki, par. Truskolasy. Wś ma 17 dm., 182 mk., 189 mr. ziemi włośc.; karcz. 1 dm., 1 mr. W 1827 r. 15 dm., 98 mk. Wś ta pod nazwą Pacanówek wchodziła w skład starostwa krzepickiego a następnie dóbr rządowych Krzepice. W wykazie z 1838 r. nosi nazwę Pacanów Cygański (ob. *Krzepice*, IV, 784). 2.) **P.**, w dok. *Paczonow* i *Paczanow*, os. miejska, przedtem miasteczko (do 1867 r.), pow. stopnicki, gm. i par. Pacanów. Leży w stronie wsch.-południ. od Stopnicy w odl. 8 w., przy drodze ze Stopnicy do Połańca nad Wisłą. Posiada kościół par. mur., urząd gm., szkołę począt. ogólną, dom przytułku dla ubogich (?), około 180 dm. i do 2000 mk.; do mieszczan należy 201 osad, mających 453 mr. obszaru. W 1827 r. było 156 dm., 1267 mk.; w 1860 r. 169 dm. i 1715 mk. (1081 żyd.). St. p. w Stopnicy. W ciągu roku odbywa się tu 6 jarmarków. P. jest starożytną osadą. Według Długosza, który miał w ręku akt erekcyi, założycielem parafii i kościoła był niejaki Seminianus dziedzic, na którego prośbę Maurus, biskup krakowski (1109—1118), ustanowił parafią i uposażył ją ośmiu dziesięcinami ze stołu biskupiego. Kościół został założony p. w. ś. Marcina W połowie XV w. P. jest już miastem (oppidum), kościół wzniesiony jest z kamienia i cegły. Dziedzicami P. są dwaj bracia rodzeni Jelitczykowie, Floryan i Piotr, synowie Piotra (subdapiferi cracoviensis) i brat ich stryjeczny także Piotr. Nie tylko P. ale cały szereg przyległych wiosek należy do tych braci. Mieszkańcy miasta nie mieli swych łanów, lecz role w oddzielnych polach (niwach, in pecies distincti), z których dawali dziesięcinę miejscowemu proboszczowi. Dwaj bracia rodzeni (Pacanowscy) mieli jeden folwark (praedium militare) a stryjeczny ich Piotr Sancygniowski) drugi folwark. Prócz dziesięciny w zbożu dawali oni plebanowi dziesiąty ser, jagnię i prosię a Piotr Sancygniowski i dziesięcinę rybną z jezior. Pleban miał w mieście dwie jatki, dające mu czynsz, dwóch ogrodziarzy na przedmieściu, płacących po 6 gr. czynszu i dzień robocizny i trzy place dające po 3 gr. czynszu. „W 1502 r. Tatarowie, gdy przychodzili ku Pacanowu, mówi Bielski, dał im wstręt Jan Wapowski, dworzanin Fryderyka kardynała, mając strzelców po części, z którymi wyszedł pod miasteczko, i rządnie w sprawie stanął, tak iż nie śmiejąc nań nacierać, Tatarowie odciągli od miasteczka i zatym poszli nazad". Dobra Pacanowskich uległy podziałowi i według regestrów pobor. z 1508 r. Jan z Pacanowa ma część na Pacanowie, Niegosławice, Słup, połowę Ratajów, Szczuczyn i Wolę i płaci z nich 6 grzyw. poboru, Mikołaj Sancygniowski z Pacanowa samego płaci 5 grzyw. a Jan Wapowski z Pacanowa, części na Witkowicach, Szczeglinie, Książnicach, Ratajach i Ząbrzu i z Karsz daje 7 grzyw. (Pawiński, Małopolska, 460, 488 i 489). Według regestr. pobor. z 1579 r. P. przedstawia się jako dość ludna osada. Szosu (in duplo) płaci 38 fl. 12 gr., ma 80 rzemieślników nierozdzielonych na cechy, dają po 15 gr., 18 przekupniów po 15 gr., 19 palących gorzałkę, 67 komorników, 1 duda, 2 hultajów, 19 żydów po 1 flor. (z tych 3 ubogich zwolniono), 3 sług żydowskich 1 flor., rybak na części plebana, 2 komorn. ubogich, 2 ogrodziarzy. Ogółem pobór przyniósł 144 fl. 5 gr. Zdaje się że miasto w tym czasie wyszło z rąk Jelitczyków Pacanowskich, których posiadłości uległy zmniejszeniu. W parafii pacanowskiej tylko Słup i Niegosławice pozostały jeszcze w 1579 r. w ręku tej rodziny. W XVIII w. należał P. do Komorowskich i Sołtyków, około 1850 r. do hr. Adama Potockiego. Drobna i uboga mieścina służyła za przedmiot żartu mieszczanom innych ludniejszych i bogatszych miast małopolskich, ztąd owe przysłowiowe wyrażenia o pacanowskiej akademii i pacanowskich kowalach, kujących kozy. P. par., dek. stopnicki, 4111 dusz. Pacanów gm. należy do sądu gmin. okr. IV w Wójczy, st. poczt. w Stopnicy, ma 15949 mr. obszaru i 7025 mk. *Br. Ch.*